

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

Історичний факультет

Кафедра історії міжнародних відносин та гуманітарних дисциплін

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

На тему:

**Політико-дипломатична та військова підтримка України з боку
балтійських держав в умовах повномасштабної війни в Україні**

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього рівня «магістр»
за спеціальністю 291 – міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії

Роботу виконала: студентка 2 МІМВз групи
заочної форми навчання Історичного
факультету

Панкратова Олександра

Наук. керівник : кандидат політичних наук,
професор Дмитренко Степан Петрович

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ЕКТС _____

Голова комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Київ-2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПОЛІТИЧНА, ДИПЛОМАТИЧНА ТА ВІЙСЬКОВА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ ЛАТВІЄЮ В КОНТЕКСТІ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ.....	9
1.1 Загальна інформація про відносини між Україною та Латвією до 2022 року.....	9
1.2 Політико-дипломатична підтримка України з боку Латвії.....	12
1.3 Військова підтримка України з боку Латвії в умовах повномасштабної війни.....	14
1.4 Короткий висновок до першого розділу.....	19
РОЗДІЛ 2. Політична, дипломатична та військова підтримка України Литвою в контексті повномасштабної війни в Україні.....	20
2.1. Загальна інформація про відносини між Україною та Литвою до 2022 року.....	20
2.2. Політико-дипломатична підтримка України з боку Литви.....	22
2.3. Військова підтримка Литвою України в умовах повномасштабної війни.....	25
2.4 Короткий висновок до другого розділу.....	30
РОЗДІЛ 3. Політична, дипломатична та військова підтримка України Естонією в контексті повномасштабної війни в Україні.....	32
3.1. Загальна інформація про українсько-естонські відносини до 2022 року..	32
3.2. Політико-дипломатична підтримка України з боку Естонії.....	35
3.3. Військова підтримка Естонії України в умовах повномасштабної війни...	37
3.4. Короткий висновок до третього розділу.....	44
ВИСНОВКИ	4
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50

ВСТУП

З моменту початку повномасштабної війни Російської Федерації проти України в лютому 2022 року країни Балтії — Латвія, Литва та Естонія — зарекомендували себе як найбільш активні, послідовні та віддані партнери, що підтримують українську державність, суверенітет та її прагнення до європейської інтеграції. Їхня підтримка вийшла за межі звичайної солідарності, ставши одним із ключових чинників єдності міжнародної спільноти у протидії російській агресії. Балтійські республіки ініціювали низку важливих політичних, дипломатичних та оборонних рішень в рамках ЄС, НАТО та інших міжнародних організацій, продемонструвавши стратегічне лідерство, яке зазвичай не є характерним для держав такого розміру.

Специфіка позиції країн Балтії визначається не тільки їх геополітичним становищем і безпосереднім відчуттям загрози з боку Росії, а й глибокою історичною пам'яттю про тривалу радянську окупацію, масштабну русифікацію, депортації та втрату незалежності. Саме цей історичний досвід формує їхнє розуміння того, що агресивні дії Кремля становлять загрозу не тільки для України, але й для всієї Східної та Північної Європи, а в ширшому сенсі — для стабільності всього європейського континенту. Тому для Вільнюса, Риги та Таллінна підтримка України є не тільки питанням морального вибору, але й складовою їхньої власної національної безпеки та превентивним заходом для стримування потенційної ескалації з боку Росії.

Не менш важливим є й інший аспект: незважаючи на свій відносно скромний демографічний та економічний потенціал, країни Балтії традиційно виступають «нормативними лідерами» в трансатлантичному просторі. Їхня зовнішня політика демонструє високий рівень стратегічного бачення, а їхня непохитна і всебічна підтримка України стала зразком того, як невеликі держави-члени НАТО та ЄС можуть зробити значний внесок у регіональну та

загальноєвропейську безпеку. З огляду на це, детальний аналіз характеру та масштабів цієї підтримки є надзвичайно важливим для правильного розуміння глибших геополітичних наслідків війни та трансформації системи безпеки в Європі.

Балтійські держави надають Україні всебічну допомогу, починаючи від військово-технічної та логістичної підтримки до дипломатичних ініціатив, гуманітарної допомоги та зовнішнього зміцнення державних структур. Значна частина цієї допомоги зосереджена на оборонному секторі України, включаючи Державну прикордонну службу, Збройні сили та підрозділи територіальної оборони. Водночас Латвія, Литва та Естонія систематично підтримують цивільну сферу, надаючи допомогу енергетичній інфраструктурі, системам цивільного захисту, медичним закладам та гуманітарним організаціям. Ця багатовекторна допомога підтверджує стратегічне усвідомлення країнами Балтії взаємозв'язку між безпекою України та безпековою ситуацією в усьому регіоні.

Таким чином, комплексна допомога, що надається балтійськими країнами, є не тільки проявом солідарності союзників, але й значним внеском у формування нової системи безпеки на європейському континенті. Для вивчення ролі малих держав у підтримці регіональної стабільності та глибшого розуміння міжнародної реакції на російську агресію надзвичайно важливо систематично аналізувати обсяг, структуру та вплив підтримки, що надається Україні Латвією, Литвою та Естонією.

Актуальність дослідження: Вивчення підтримки країн Балтії в Україні є надзвичайно актуальним, особливо в контексті сучасних досліджень у сфері міжнародних відносин та безпеки. Це відбувається у світлі стратегії малих держав у міжнародних конфліктах, мінливого спектру колективної оборони НАТО, а також того, наскільки ефективною є військова допомога у сучасній війні. Крім того, аналіз тих самих градацій допомагає оцінити реакцію Європи

на російську агресію та довготривалість військової та економічної допомоги Україні.

Огляд літератури: Питання зовнішньої політики та безпеки країн Балтії досліджувалися низкою науковців та експертів, беручи до уваги росію та Україну. Наприклад, Якуб М. Годзімірський (2023) у своїй роботі «Стратегії безпеки малих держав у мінливому глобальному порядку» пише про стратегії безпеки країн Балтії. У своїй статті «Відповідь країн Балтії на російську агресію: Політика і стратегічний вибір» Крістіне Берзіня (2022) розглядає безпеку східного кордону НАТО. Марк Галеотті (2023) також досліджує гібридні загрози для Балтійського регіону в роботі «Озброєння всього», стверджуючи, що вони несуть з собою серйозні наслідки для європейської безпеки. Це допомагає зрозуміти, як політична, дипломатична та військова підтримка країн Балтії була пов'язана з Україною.

Мета та основні завдання дослідження: Основною метою цього дослідження є оцінка політичної, дипломатичної та військової підтримки, наданої Латвією, Литвою та Естонією Україні в умовах повномасштабної війни. Дослідження має на меті:

Розглянути політико-дипломатичні заходи, вжиті країнами Балтії на підтримку України.

Проаналізувати надану військову допомогу, включаючи фінансову допомогу, озброєння та навчальні програми.

Дослідити мотивацію та стратегічні інтереси, що стоять за цією підтримкою.

Оцінити вплив цієї підтримки на військові зусилля України та європейську безпеку.

Об'єкт дослідження: об'єктом дослідження є міжнародні відносини та безпекова політика Латвії, Литви та Естонії у відповідь на повномасштабне вторгнення Росії в Україну.

Предмет дослідження: предметом дослідження є конкретні політичні, дипломатичні та військові дії країн Балтії на підтримку України у 2022-2025 роках.

Теоретичне та практичне значення вивчення дослідження. Дослідження має на меті збагатити наукову дискусію в галузі міжнародних відносин та безпеки, зокрема щодо стратегій малих держав та їхньої ролі у великомасштабних регіональних конфліктах. Аналіз дій Латвії, Литви та Естонії дозволяє глибше зрозуміти концепцію «нормативного лідерства» в трансатлантичному просторі та показує, як країни з обмеженим економічним і військовим потенціалом можуть ефективно впливати на зовнішню та оборонну політику основних міжнародних акторів (ЄС та НАТО). Дослідження також сприяє розробці концептуальних моделей регіональної стійкості та оцінці ефективності політики стримування на східному фланзі НАТО, особливо з урахуванням історичної пам'яті як чинника мотивації зовнішньої політики.

Практичне значення роботи полягає в її безпосередній користі для урядових та експертних структур. У плануванні зовнішньої політики України – для оптимізації двосторонніх відносин та поглиблення військово-технічного співробітництва з країнами Балтії. Для аналітичних центрів НАТО та ЄС – як емпірична основа для оцінки ефективності політики солідарності та допомоги в умовах війни та розробки нових механізмів зміцнення безпеки в Східній Європі. У формуванні оборонних стратегій держав-членів НАТО – як успішний приклад сек'юритизації та прискореного нарощування оборонного потенціалу (зокрема, досягнення цільового показника 2% ВВП на оборону) у відповідь на пряму загрозу.

Методологічну основу дослідження складають комплексний підхід, що поєднує якісні та кількісні методи аналізу, спираючись на такі дослідницькі парадигми: неореалізм – для оцінки балансу сил та інтересів у регіоні, визначення стратегічних пріоритетів та прогнозування реакцій держав

у контексті великомасштабного конфлікту; конструктивізм – для аналізу впливу історичної пам'яті, національної ідентичності та концепції нормативного лідерства на формування зовнішньої політики та стратегій безпеки.

Основними методами дослідження є системний аналіз для вивчення підтримки України як частини складної системи міжнародних відносин, де дії країн Балтії впливають на глобальну архітектуру безпеки; порівняльний метод для порівняння обсягу та структури допомоги, що надається балтійськими державами, з допомогою, що надається іншими європейськими державами, та для оцінки змін у їхній оборонній політиці до та після 2022 року; аналіз змісту та дискурсу, що спрямований на детальний аналіз офіційних урядових документів, міжнародних угод, парламентських дебатів та виступів ключових політичних діячів з метою виявлення стратегічних мотивацій та змін у дискурсі безпеки; аналіз конкретних випадків, який дозволяє глибоко дослідити найважливіші політичні та військові ініціативи Латвії, Литви та Естонії як приклади їх стратегічних виборів та впливу на міжнародну політику. Ця методологічна основа забезпечує наукову обґрунтованість висновків, дозволяючи не тільки описати факти, але й пояснити причинно-наслідкові зв'язки між агресією Російської Федерації, реакцією країн Балтії та її наслідками для європейської безпеки.

Таким чином, метою цієї роботи є збагачення наукової дискусії про аспекти зовнішньої політики малих держав, доктрину безпеки НАТО та геополітичні наслідки війни в Україні, пропонуючи детальний аналіз дій країн Балтії в цьому триваючому конфлікті.

Крім того, робота має на меті показати, як Латвія, Литва та Естонія, незважаючи на свої відносно скромні економічні та людські ресурси, розробили один з найефективніших і найнепохитніших курсів дій на підтримку України. Їхні зусилля — від просування своєї позиції на міжнародному рівні до активного надання військової та гуманітарної

допомоги — демонструють, як малі країни можуть впливати на формування політики безпеки в Європі та скеровувати рішення урядових структур ЄС і НАТО.

Це зумовлено не тільки їхньою солідарністю з Україною, а й прагматичним розумінням того, що успіх України є життєво важливим для їхньої власної безпеки.

Особливу увагу слід приділити тому, як війна змінила стратегічне бачення країн Балтії та стимулювала їхні оборонні реформи. У відповідь на російську агресію Латвія, Литва та Естонія значно збільшили свої видатки на оборону, активізували спільні військові дії, посилили заходи кіберзахисту та поглибили інтеграцію з членами НАТО. Тому розгляд питання про надання допомоги Україні також дає можливість оцінити внутрішні механізми зміцнення оборонного потенціалу самих країн Балтії, що робить це дослідження важливим як для розуміння регіональних змін у сфері безпеки, так і для більш широкого уявлення про європейську стратегію стримування.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, коротких висновків до кожного з них, висновку та списку використаних джерел.

Загальний обсяг магістерської роботи 55 сторінок.

РОЗДІЛ 1. Політична, дипломатична та військова підтримка України Латвією контексті повномасштабної війни в Україні

1.1 Особливості українсько-латвійських відносин до 2022 року

Відносини між Україною та Латвією мають глибоке історичне коріння: обидві держави тривалий час, аж до 1917 року, були частиною геополітичного простору Російської імперії. Спільний історичний досвід — боротьба за збереження національної ідентичності, автономії та політичних прав — створив основу для взаємної солідарності та природної співпраці між двома народами. Цей історичний фактор у поєднанні з культурними та політичними зв'язками допоміг створити передумови для майбутнього міждержавного партнерства, заснованого на спільних цінностях свободи, демократії та європейської орієнтації.

Дипломатичні відносини між Латвійською Республікою та Українською Народною Республікою (УНР) були встановлені відразу після закінчення Першої світової війни, в 1918 році, коли обидві держави проголосили свою незалежність. Цей крок став важливою віхою у взаємному міжнародному визнанні, заклавши основу для розвитку перших інституційних контактів та започаткування політичного діалогу між двома країнами, кожна з яких прагнула закріпити свій статус суб'єкта міжнародного права.

Встановлення офіційних дипломатичних відносин сприяло зміцненню довіри та створенню умов для спільних дій у сферах безпеки, економіки та зовнішньополітичних інтересів. Незважаючи на те, що обидві країни опинилися в надзвичайно нестабільному геополітичному середовищі, їх спільний інтерес у збереженні суверенітету та незалежності став важливим чинником об'єднання регіональних зусиль. Україна та Латвія розглядали одна одну як союзників у протидії зовнішнім загрозам, особливо з огляду на експансіоністські амбіції більшовицької Росії.

У той період поступово формувалася ідея створення Балтійсько-Чорноморського союзу — моделі регіональної співпраці в галузі безпеки, спрямованої на формування колективної системи оборони для малих і середніх держав Східної та Північної Європи. Стратегічний потенціал цієї ідеї полягав у можливості спільного опору тиску з боку великих геополітичних гравців шляхом координації дій, стандартизації політичних позицій та формування єдиного оборонного периметра.

Концепція Балтійсько-Чорноморського союзу відображала прагнення держав регіону забезпечити багатовекторну безпеку та зберегти свій політичний суверенітет. Для УНР ця ініціатива була способом зміцнення міжнародної підтримки, а для Латвії — інструментом стабілізації регіону та стримування потенційної агресії. Хоча союз не був повністю реалізований через зміну політичних обставин та подальші геополітичні трансформації, сама концепція відіграла значну роль у формуванні стратегічної культури держав регіону.

Багато ідей, закладених у цій ранній концепції регіональної співпраці, згодом знайшли відображення в сучасних підходах до безпеки в Балтійсько-Чорноморському регіоні. Спадщина цих ініціатив простежується в сучасних формах співпраці, зокрема в інтеграції України та країн Балтії до європейських і євроатлантичних структур, що підкреслює довгострокове значення історичних відносин між Україною та Латвією.

Однак реалізація цих амбіцій була неможливою: включення України до складу СРСР у 1922 році та окупація Латвії Радянським Союзом у 1940 році фактично поклали кінець офіційній міждержавній співпраці на десятиліття. Незважаючи на це, контакти на рівні діаспор та

політичних представництв продовжували відігравати роль у збереженні взаємного інтересу та історичної пам'яті.

12 лютого 1992 року, після того як обидві країни відновили свою незалежність у 1991 році, Україна та Латвія відновили дипломатичні відносини. Це було одним із перших кроків у формуванні сучасної системи двосторонніх відносин, яка підкреслювала важливість партнерства між країнами. Наступні роки були позначені активною роботою над створенням широкої нормативно-правової бази, яка сьогодні включає понад 90 договорів, угод і меморандумів, що охоплюють політичну, економічну, наукову, технічну, гуманітарну та безпекову сфери.

До ключових документів, що визначили характер і структуру двостороннього співробітництва, належать:

Договір про дружбу і співробітництво (1995), який закріпив стратегічний характер партнерства;

Угоди про правову допомогу, які сприяли гармонізації правових систем та захисту прав громадян;

Угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій, спрямовані на поглиблення економічної інтеграції;

Угоди про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво, які окреслили рамки співпраці в галузі інновацій, промисловості та технологій.

Таким чином, у 1990-х роках було створено правову базу, яка визначила вектор подальших партнерських відносин та забезпечила інституційний баланс двостороннього співробітництва.

До початку повномасштабного вторгнення Росії в 2022 році Латвія послідовно підтримувала політичні та економічні реформи України та її інтеграцію в європейські та євроатлантичні структури. Як держава-член ЄС і НАТО, Латвія активно ділилася власним досвідом трансформації політичної

системи, державного управління, боротьби з корупцією та модернізації сектору безпеки.

Латвія була серед країн, які підтримували імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; виступали за посилення санкцій проти Російської Федерації після 2014 року; ініціювали резолюції в ООН, ОБСЄ та Раді Європи на підтримку суверенітету України; сприяли утвердженню України як важливого партнера в системі регіональної безпеки.

Таким чином, Латвія відігравала роль не тільки політичного союзника, а й захисника інтересів України на міжнародній арені.

Економічне співробітництво між Україною та Латвією базується на стабільних торговельно-економічних зв'язках, підкріплених низкою міжурядових угод. Латвійські морські порти традиційно відіграють важливу роль у транзиті українських товарів, забезпечуючи альтернативні логістичні маршрути до ринків ЄС та третіх країн.

Для забезпечення скоординованої взаємодії було створено Міжурядову комісію з економічного, промислового та науково-технічного співробітництва, яка займається актуальними питаннями розвитку торгівлі, інвестицій та реалізації спільних проектів у сферах транспорту, сільського господарства, цифрової економіки та інновацій.

Особливу роль відігравала взаємодія між регіонами та містами-побратимами, що сприяло розвитку культурних обмінів, муніципальних партнерств та проектів децентралізованого співробітництва.

1.2 Політична та дипломатична підтримка

З початком повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року, Латвія зайняла активну і рішучу дипломатичну позицію, посиляючись на необхідність надання всебічної військової, економічної та гуманітарної допомоги Україні. У свою чергу, ця підтримка

знайшла своє відображення в офіційних заявах, дипломатичних ініціативах та законодавчих заходах, спрямованих на політичну та економічну ізоляцію Росії.

Ключовим аспектом латвійського підходу є підтримка інтеграції України до євроатлантичних структур – Європейського Союзу та НАТО. Латвія вже давно визнає Україну ключовим гравцем європейської безпеки та кандидатом на швидкий вступ до ЄС, послідовно виступаючи за прискорення переговорів про членство в ЄС та отримання гарантій безпеки з боку НАТО. Уряд Латвії багато разів ухвалювала резолюції, в яких спонукала Європейську Раду надати Україні статус кандидата на вступ та почати переговори щодо членства. Також Міністерство закордонних справ Латвії забезпечує консультативну допомогу Україні з метою проведення необхідних для інтеграції реформ, посилаючись на власний досвід вступу до ЄС. Безпека України є важливою складовою загальної архітектури безпеки у Східній та Центральній Європі [4].

Будучи рушієм як для розробки скоординованої відповіді ЄС на російську агресію, так і для суворих економічних санкцій проти Москви, Латвія неодноразово вимагала максимального тиску на російську економіку. Це включало припинення торгівлі з Росією, особливо енергією, технологіями та товарами подвійного призначення; розширення персональних санкцій проти російських чиновників, пропагандистів та бізнес-еліт; а також фінансування реконструкції України із заморожуванням російських активів у Європі. У грудні 2022 року Латвія знизилася рівень дипломатичних відносин з Росією, виславши російських дипломатів та заморозила діяльність російських державних ЗМІ, які поширювали дезінформацію та пропаганду. Цей крок також продемонстрував відсутність терпимості Латвії до операцій російського впливу в регіоні. Після вторгнення Латвія виступила співавтором численних резолюцій в ООН, які закликають до міжнародних трибуналів для судового переслідування російських військових злочинців і засуджують агресію.

Латвійські дипломати наполягають на більш потужних діях ООН, зокрема на форумах Ради з прав людини та Міжнародного кримінального суду. Угода про довгострокові зобов'язання щодо підтримки та безпеки, досягнута у квітні 2024 року, стала важливою подією в історії відносин між Латвією та Україною. Це підтвердило відданість Латвії військовій і фінансовій допомозі та підтримці вступу України до НАТО, закликаючи до гарантій безпеки до моменту приєднання України до організації [6]. Окрім урядових заходів, Україна мобілізувала широкий громадський рух на підтримку в Латвії. Кампанії збору коштів, гуманітарна допомога та програми підтримки біженців проводилися за сприяння латвійських муніципалітетів, підприємств і неурядових організацій. Станом на січень 2025 року Латвія прийняла понад 47 000 українських біженців і запропонувала їм фінансову підтримку, житло та роботу [7].

1.3. Військова підтримка України з боку Латвії

Перш за все, Латвія всебічно підтримувала Україну і виділяла значні ресурси на зміцнення оборони країни. Для Латвії допомога Україні досягла €859 млн до січня 2025 року, що дорівнює 0,7% її ВВП. Конкретна військова допомога включає протиповітряні засоби, такі як зенітні ракети Stinger, автоматичні зенітні гармати Bofors L70, зенітні ракетні комплекси Mistral, важку та броньовану техніку, гелікоптери Mi-2 та Mi-17, самохідні гаубиці, безпілотники, вогнепальну зброю, особисте спорядження, сухі пайки, боєприпаси, протитанкову зброю та паливо [4].

У 2024 році Латвія офіційно підписала довгострокові зобов'язання разом з Україною, взявши на себе зобов'язання відповідно до 0,25% ВВП на рік у 2024, 2025, 2026 роках [6]. Угода свідчить про те, що Латвія прагне продовжити оборонні зусилля України на тривалий період.

Латвія збирається передати Україні фінські бронетранспортери Patria 6x6 у 2025 році. Ця ініціатива є частиною великого пакету військової допомоги, який також включає безпілотники та навчальні програми для українських військових. Поставка цих машин запланована на кінець 2025 року всупереч бажанню країни зміцнити українську бронетехніку.

Також Латвія є одним із засновників міжнародної «Коаліції дронів» у форматі «Рамштайн» в рамках Контактної групи з питань оборони України. У 2024 році, Латвія виділила мінімум 10 000 000 мільйонів євро на закупілю безпілотних літальних апаратів для України, активно розвиває власне виробництво дронів для потреб Збройних Сил України. В 2025 році Латвія зробила свій внесок безпілотниками, а саме передала велику кількість FPV дронів власного виробництва, та підготовкою 4000 українських військових для роботи на них. Підтримка спрямована на зміцнення розвідувального та бойового потенціалу України [5].

Як держава-член Європейського Союзу та НАТО, Латвійська Республіка є одним із найнадійніших і найрішучіших союзників України у питаннях національної та регіональної безпеки. Визнаючи вирішальне значення кордону як першої лінії оборони країни, Латвія надає систематичну та цільову допомогу Державній прикордонній службі України. Оскільки Державна прикордонна служба України на час повномасштабного вторгнення знаходиться в оперативному підпорядкуванні Збройних сил України та діє згідно загального плану Генерального Штабу, вона відіграє ключову роль у стримуванні та протидії як традиційним, так і гібридним загрозам. Допомога, що надається Латвією, доповнює загальну військову підтримку, що надається Збройними силами України, і ґрунтується на глибокому розумінні викликів у сфері безпеки, з якими стикаються прикордонники в умовах війни.

Одним з основних напрямків підтримки з боку Латвії є надання високотехнологічного обладнання для підвищення ефективності повітряної розвідки, моніторингу та реагування. Особлива увага приділялася передачі

українським прикордонникам безпілотних літальних апаратів (БПЛА), які мають вирішальне значення для протидії російським диверсійно-розвідувальним групам (ДРГ), відстеження пересувань противника та захисту ділянок державного кордону з Російською Федерацією та Республікою Білорусь.

Протягом 2023–2024 років Латвія неодноразово постачала Державній прикордонній службі партії дронів різних моделей і конфігурацій. Це обладнання дозволяє ефективно контролювати прикордонні та прифронтові райони, швидко реагувати на події та підтримувати бойові дії мобільних прикордонних підрозділів [3]. Застосування БПЛА значно розширило можливості Державної прикордонної служби в галузі контррозвідки, виявлення загроз та забезпечення обізнаності про оперативну обстановку на тактичному рівні.

Латвія послідовно демонструє лідерство у зміцненні регіональної безпеки та захисті східного флангу НАТО, активно залучаючи представників Державної прикордонної служби України до процесу розробки та уніфікації стандартів охорони кордонів. Цей формат двостороннього та багатостороннього співробітництва є надзвичайно важливим для зміцнення потенціалу України та посилення архітектури колективної оборони євроатлантичного простору.

Важливим кроком у поглибленні прикордонного співробітництва стало підписання у 2025 році Спільного плану співробітництва між прикордонними органами України, Латвії та Литви [1]. Цей документ визначає стратегічні рамки поступової інтеграції України в європейське безпекове середовище та передбачає значне розширення оперативного співробітництва між країнами Балтії та Державною прикордонною службою України.

Документ має комплексний характер і охоплює політичний, оперативний та організаційний рівні співпраці, забезпечуючи сталий розвиток механізмів взаємодопомоги та координації у сфері прикордонної безпеки.

Реалізація положень Спільного плану включає низку стратегічних заходів та практичних кроків, спрямованих на зміцнення спільної безпеки, а саме обмін передовим досвідом.

Він передбачає систематичний обмін професійним досвідом між підрозділами прикордонної служби, зокрема щодо протидії гібридним загрозам, інформаційним та психологічним операціям та іншим асиметричним викликам. Такий формат співпраці дозволяє уніфікувати підходи до виявлення та нейтралізації сучасних ризиків.

Іншим ключовим елементом співпраці є координація відповідей на інструменталізацію міграції, яку авторитарні режими, зокрема режим Олександра Лукашенка, використовують як засіб дестабілізації зовнішніх кордонів ЄС і НАТО. У цьому контексті латвійська сторона бере активну участь у розробці спільних алгоритмів реагування та процедур комунікації.

Практична складова також включає організацію спільних командно-штабних навчань, тренінгів та курсів підвищення кваліфікації. Наприклад, латвійські інструктори беруть участь у навчанні українських прикордонників кризовому управлінню, виявленню ризиків та роботі в умовах високого тиску на кордоні.

Особлива увага приділяється поширенню європейських стандартів у сфері інтегрованого управління кордонами, включаючи впровадження сучасних підходів, заснованих на оцінці ризиків, цифрових інструментів моніторингу ситуації та посилення міжвідомчої координації.

Співпраця між Україною та Латвією у сфері охорони кордонів має стратегічне значення не тільки для підвищення потенціалу Державної

прикордонної служби України, але й для формування єдиного регіонального простору безпеки у Східній Європі.

З огляду на багатогранний характер війни та значне навантаження на персонал, Латвія приділяє велику увагу психологічній підтримці та лікуванню поранених українських військовослужбовців, у тому числі з Державної прикордонної служби.

У 2023 році Латвія започаткувала та провела спеціалізований 12-денний курс психологічної допомоги для офіцерів Державної прикордонної служби. Програма була спрямована на розвиток навичок саморегуляції та управління стресом, а також на навчання командирів роботі з підлеглими в умовах тривалих бойових дій. У навчанні брали участь експерти з Центру здоров'я та спорту Міністерства внутрішніх справ Латвії, що забезпечило високу якість підготовки [8].

Крім того, Латвія надає медичну реабілітацію українським захисникам, зокрема прикордонникам, у своїх спеціалізованих медичних закладах. Програма включає комплексні хірургічні втручання, протезування, фізіотерапію та підтримку після травматичних переживань. Така допомога є не тільки практичною, але й гуманітарною, що підкреслює незмінну підтримку Латвією України [26].

Загалом, цільова допомога з боку Латвійської Республіки є важливим фактором підвищення ефективності та стійкості Державної прикордонної служби України. Вона охоплює модернізацію технічних засобів для спостереження та розвідки; посилення оперативного співробітництва з прикордонними структурами країн ЄС; поліпшення професійної підготовки та підвищення психологічної стійкості персоналу; реабілітаційні заходи та лікування поранених військовослужбовців.

Такий комплексний підхід до надання підтримки демонструє стратегічний інтерес Латвії до зміцнення надійності кордонів України як невід'ємної частини ширшої системи безпеки східного флангу НАТО.

1.4. Короткий висновок до розділу

Латвія є важливим гравцем у підтримці військових, політичних та дипломатичних зусиль України протягом 2022 - 2025 років. На міжнародній сцені країна стала рушійною силою у формуванні скоординованої реакції Європейського Союзу на російську агресію, вона не лише закликала до максимального посилення економічних санкцій проти Москви, але також однією з перших ініціювала використання заморожених ворожих активів. Одним з найбільш символічних кроків стало рішення латвійського уряду офіційно визнати Росію державою-терористом, через її насильницькі дії проти цивільного населення, закликаючи водночас інших держав-партнерів приєднатися до такого визнання та обмежити видачу віз громадянам країни-агресора [27]. Завдяки величезній допомозі українському народу, Збройним Силам України та цільовій підтримці Державної прикордонної служби України Латвія забезпечила не лише зміцнення обороноздатності України, але й підкреслила ключову відповідальність міжнародного співтовариства у підтриманні суверенітету та безпеки в умовах повномасштабного російського вторгнення.

РОЗДІЛ 2. Політична, дипломатична та військова підтримка України Литвою в контексті повномасштабної війни в Україні

2.1. Загальна інформація про українсько-литовські відносини до 2022 року

Є багато аспектів українсько-литовських відносин, у тому числі довготривалі історичні відносини, міжнародна дипломатична співпраця та взаємна підтримка на міжнародній арені. Українсько-литовські відносини мають давню історію, починаючи з XIV-XV століть, коли центральні давньоруські князівства увійшли до Великого князівства Литовського. В той період відносини відзначалися автономією українських князівств, визнанням староукраїнської мови як офіційною та православної віри. Спільне існування в межах Великого князівства Литовського, сформувало міцні культурні, релігійні та політичні зв'язки. Обидва регіони входили до складу територій Речі Посполитої у період з 1569 по 1795 рр. (території УНР у період з 1918 по 1920 рр. також належали до Речі Посполитої). Спільне існування в межах Великого князівства Литовського, сформувало міцні культурні, релігійні та політичні зв'язки. Пізніше обидві країни перебували під владою російської імперії в 20 столітті, а потім були окуповані радянським союзом, аж до відновлення незалежності в 1991 році.

Дипломатичні відносини були встановлені знову між Литвою та Україною в 1991 році після здобуття незалежності. Литва була однією з перших світових країн, хто визнав офіційно незалежність України. Литва має посольство в Києві та консульство у Львові, а Україна має посольство у Вільнюсі, свої консульства в Клайпеді, Шальчінінкаї та Вісагінасі.

В 1993 році було підписано двосторонню Угоду між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про співробітництво в галузі освіти, науки та культури, яка сприяє обміну студентами та науковцями, проведенню спільних

заходів, присвячених культурі та виступає за захист культурної спадщини [29]. У листопаді 2009 року дві країни досягли угоди про взаємне визнання дипломів про вищу освіту, а також щодо збереження культурної спадщини. Литва також зобов'язалася підтримувати прагнення України приєднатися до ЄС і НАТО.

Коли ми говоримо про взаємодію у сфері безпеки та оборони, це чи не один з найпотужніших напрямів співпраці. Литва надавала не лише гуманітарну чи дипломатичну, а й військово-технічну допомогу, про що свідчать безліч двосторонніх угод, а саме: Угода між Україною та Литовською Республікою про добросусідство та співробітництво (1994) – фундаментальний документ, що заклав основи партнерства [32]; Спільна декларація Президентів України та Литовської Республіки про стратегічне партнерство (1997) – визначає стратегічний формат відносин, передбачаючи скоординовані дії на міжнародній арені [33]; Угода між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Литовської Республіки про військове співробітництво (1995) – про спільну підготовку військ, обмін інформацією та співробітництво в галузі оборонної промисловості [34]; Угода про створення спільної литовсько-польсько-української бригади імені Великого гетьмана Костянтина Острозького (2014) – ініціатива, спрямована на підвищення оперативної сумісності збройних сил трьох країн, підготовку військових підрозділів та участь у міжнародних миротворчих місіях [35].

Під час української політичної кризи, яка сталася в 2013-2014 роках, інституції та політики Литви підтримали Україну. Президент Литви Даля Грібаускайте висловила солідарність, і країна закликала провести засідання

Ради безпеки ООН у січні 2015 року щодо ситуації на сході України. Крім того, Сейм Литви створив групу міжпарламентських зв'язків з Україною, а в 2017 році створив тимчасову групу для підтримки урядових реформ в Україні. Окрім цього, Вільнюс виступає ключовим партнером України в її шляху до європейської інтеграції, адже розуміє масштаб геополітичних загроз. Литва є стратегічним союзником та постійно піднімала питання деокупації Криму та припинення військових дій на Донбасі на різних міжнародних платформах, таких як ООН, ОБСЄ, Рада Європи, НАТО.

Також за даними перепису 2011 року, серед литовців українців було близько 0,5%, громадянами України було зареєстровано близько 11 тис. литовців. Вони також підтримують обмін культурами та зміцнюють двосторонні зв'язки. Також в 2020 році Міністри закордонних справ України, Республіки Польща та Литовської Республіки підписали Спільну декларацію міністрів закордонних справ України, Республіки Польща та Литовської Республіки щодо заснування Люблінського трикутника, положеннями якої зміцнили культурні зв'язки між народами, а також закріпили переваги посилення політичних, економічних, інфраструктурних, безпекових, оборонних та культурних зв'язків між своїми країнами у сучасному світі для поглиблення гуманітарного діалогу громад у відповідних країнах [30].

Раніше українсько-литовські відносини характеризувались багатою історичною історією, жвавим політико-дипломатичним співробітництвом та підтримкою двох країн у політичній та культурній сферах.

2.2. Політико-дипломатична підтримка України з боку Литви

Литва стала непохитним союзником у наданні політичної та дипломатичної підтримки Україні ще з 2014 року з початком російської агресії, а потім інтенсифікувала свою допомогу ще більше з початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року. Її політика

була направлена на максимальну ізоляцію Росії, найбільш можливу політичну, гуманітарну та військову допомогу Україні, а також пришвидшення євроатлантичної інтеграції. Литва була однією з перших країн, що негайно засудила злочинні дії Росії та визнала їх як воєнний злочин та акт геноциду проти українського народу [31]. Невдовзі після 24 лютого 2022 року, коли Російська Федерація почала вторгнення, президент Литви Гітанас Науседа рішуче засудив дії Москви та закликав застосувати до Росії та Білорусі комплексні санкції. Парламент Литви оголосив надзвичайний стан і закликав міжнародне співтовариство вжити суворих заходів для ізоляції економіки та політики Росії.

23 лютого 2022 року президент Науседа та президент Польщі Анджей Дуда відвідали Київ, щоб зустрітися з президентом України Володимиром Зеленським. І Науседа оголосив:

...перед обличчям російської агресії Україна не залишиться сама...»
«Ми всіма можливими засобами використаємо всі почесті, які маємо, для підтримки України». [9]

Загалом Литва під час конфлікту послідовно виступала за інтеграцію України в європейські та євроатлантичні структури. Литва активно виступала за кандидатуру України на отримання статусу ЄС у 2023 році та за приєднання України до європейських демократичних цінностей.

У квітні 2024 року уряд Литви розглянув можливість повернути українських чоловіків призовного віку, які зараз перебувають у Литві, до України для проходження військової служби. Цю пропозицію підтримав президент Науседа, який висловив підтримку Литвою зусиль України щодо зміцнення своїх сил оборони в поточному конфлікті.[10]

У квітні 2024 року президент Науседа розкритикував подвійні стандарти Заходу, коли йдеться про підтримку України та Ізраїлю після нападу Ірану на Ізраїль. За його словами, демократичні цінності потребують рівної підтримки

для всіх країн, які зіткнулися з агресією; виступивши цим за постійну та справедливу підтримку України.

З моменту повномасштабного вторгнення в лютому 2022 року Литва була вирішальною частиною допомоги українським біженцям, які тікали від війни. Уряд Литви, як рішучий прихильник гуманітарної допомоги, за підтримки неурядових громадських організацій, доклав надзвичайних зусиль, щоб прийняти та інтегрувати переміщених українців.

На початку березня 2022 року Литва прийняла надзвичайний закон про тимчасовий захист українських біженців, який надає їм вільний доступ до житла, роботи, освіти та охорони здоров'я. Крім того, уряд спростив процедури отримання дозволу на проживання та дозволив українцям легально жити та працювати в Литві без організаційних витрат. До 2024 року приблизно 3 відсотки населення Литви (близько 80 000 українських біженців) проживали в Литві [2].

Уряд Литви взяв активну участь у підтримці українських біженців, виділивши значні фінансові ресурси для надання їм житла та соціальної допомоги. Ця ініціатива є частиною ширшого урядового плану, спрямованого на оперативне реагування на гуманітарну кризу.

У місцевих органах влади по всій країні було швидко створено мережу тимчасових центрів розміщення для надання тимчасового притулку. Важливо відзначити суттєвий внесок приватного сектору та громадянського суспільства: численні приватні особи запропонували свої будинки та квартири для розміщення українських сімей, продемонструвавши високий рівень солідарності та гуманітарної відповідальності.

Біженцям з України було надано доступ до низки соціальних пільг та фінансової підтримки. Це включало щомісячну грошову допомогу для покриття основних потреб, а також спеціалізовану допомогу з догляду за

дітьми, що підкреслювало пріоритет забезпечення стабільності та добробуту сімей, які постраждали від війни.

Українським дітям у Литві також успішно дали змогу продовжувати навчання або в литовських школах, або в україномовних класах. Переміщеним українським студентам надавали стипендії в університетах. Також українських професіоналів забезпечено необхідними робочими місцями, зокрема, у сферах охорони здоров'я, будівництва та ІТ. До 2023 року 57 відсотків українських біженців, які були працездатного віку та працювали, були працевлаштовані [11].

Литовці продемонстрували виняткову солідарність з українцями. Громадські організації та волонтерські групи проводять кампанії зі збору коштів, благодійні акції тощо; вони також надають психологічну підтримку психіатричним пацієнтам. Одним із прикладів такого руху є ініціатива «Stiprūs Kartu» («Сильні разом»), яка збирала пожертви на предмети першої необхідності та фінансову підтримку для сімей біженців.

2.3. Військова підтримка Литвою України в умовах повномасштабної війни

Литва, дотримуючись принципів стратегічного партнерства, історичної солідарності та розуміючи спільну загрозу, дуже швидко відреагувала на нагальну потребу України у військовому обладнанні на ранній фазі війни. Ця допомога була однією з найбільших у світі у відношенні до ВВП країни і покриває всі ключові сфери: починаючи від передачі важкого озброєння та боєприпасів, продовжуючи, але не обмежуючись, підготовкою особового складу та фінансовою допомогою. Загальна сума допомоги, яку передала Литва до 2024 року, складає більше 600 000 000 євро, що підкреслює розуміння країни, що безпека зовнішнього кордону Європи залежить від стійкості української держави. Окрім цього, Литва офіційно довгостроково

зобов'язалася підтримувати Україну, щороку виділяючи значну частку свого валового внутрішнього продукту на військову допомогу, що буде стабільно фінансувати оборонні потреби країни, що бореться з агресором. Також, велика частка грошової допомоги спрямована на придбання озброєння для подальшої передачі Україні в інших країнах, а також на підтримання партнерів в схожих намаганнях допомогти протидіяти повномасштабному вторгненню.

Пакети військової допомоги включали:

У лютому 2022 року Україна отримала переносні зенітно-ракетні комплекси FIM92 Stinger, щоб посилити її здатність протидіяти російським літакам і безпілотникам [12].

Литва поставила таке обладнання, як бронетехніка, легке озброєння та велику кількість боєприпасів для посилення українських збройних сил [13].

З продовженням війни Литва надавала все більш досконале озброєння та матеріально-технічну підтримку.

У середині 2023 року, у співпраці з партнерами по НАТО, Литва передала Україні системи NASAMS, які посилили протиповітряний захист України від російських ракет і атак безпілотників [12].

Системи радіоелектронної боротьби та системи боротьби з дронами – в результаті використання іранських безпілотників російськими військовими Литва надала системи радіоелектронної боротьби та системи боротьби з дронами на початку 2023 року [14].

На початку 2023 року Литва передала Збройним силам України вертольоти Мі-8 для забезпечення авіаційної мобільності.

У вересні 2022 року Литва поставила гаубиці та артилерійські системи, що покращило вогневі спроможності України.

У жовтні 2022 року Литва передала броньовані позашляховики Toyota Land Cruiser для тактичного розгортання та безпечного транспортування особового складу та техніки.

У січні 2024 року Литва оголосила, що надасть пакет військової допомоги на суму 200 мільйонів євро, який включає [15]:

Поставку у червні 2024 року бронетранспортерів M113 для підвищення мобільності та захисту українських військ.

Додаткове обладнання для розмінування та проведення навчальних тренінгів для українських інженерів.

Логістична та технічна підтримка – у лютому 2025 року Литва надала запасні частини, матеріально-технічну підтримку та технічну підтримку для української збройної техніки та військових вантажівок.

Крім надання військової підтримки Збройним Силам України, Литва активно сприяє зміцненню Державної прикордонної служби України для забезпечення національної безпеки та охорони державного кордону. Прикордонники здійснюють свою діяльність в так званих трьох оперативних зонах, класична правоохоронна діяльність на кордоні з країнами Європейського Союзу та Республікою Молдова, захист кордонів та протидія можливим диверсійно-розвідувальним групам на деокупованих ділянках, прилеглих до кордону з Білоруссю та Росією, та участь під оперативним командуванням Збройних Сил України в бойових діях на сході та півдні країни. Від початку повномасштабної агресії Російської Федерації проти України Литовська Республіка стала однією з ключових держав-партнерів, що надають систематичну, цілеспрямовану та продуману підтримку сектору безпеки України, зокрема Державній прикордонній службі України. Характер наданої допомоги є максимально адаптованим до оперативних потреб українських підрозділів і комплексним, охоплюючи технічне дооснащення, підвищення мобільності, посилення індивідуальної безпеки військовослужбовців та розвиток професійних навичок прикордонників за допомогою спеціалізованих навчальних програм. У цьому контексті підтримка Литви є не тільки жестом солідарності, а й важливим інструментом

зміцнення оборонних можливостей України в стратегічно важливих районах державного кордону та на лінії фронту.

По-перше, це посилення технічних можливостей українських прикордонних підрозділів шляхом передачі сучасних систем спостереження, безпілотних систем та обладнання для захищеного зв'язку. Литва надала значну кількість тепловізійного обладнання та приладів нічного бачення, які стали критично важливими для оперативної роботи підрозділів Державної прикордонної служби на північних і східних територіях, зокрема в Сумській, Чернігівській та Харківській областях. Тепловізори та монокуляри з високою роздільною здатністю дозволили ефективніше виявляти диверсійно-розвідувальні групи та переміщення ворожої техніки в умовах поганої видимості, що безпосередньо вплинуло на якість оборонних заходів. Особливу увагу слід приділити допомозі у вигляді тактичних безпілотних літальних апаратів, які значно розширили можливості розвідки на кордоні та в зонах бойових дій. Завдяки сучасним БПЛА підрозділи Державної прикордонної служби отримали доступ до оперативної інформації про укріплення, мінні поля та переміщення противника, що стало важливим елементом планування оборонних операцій. Технічне оснащення було доповнено сучасними шифрованими цифровими системами зв'язку та супутниковими терміналами, що забезпечило стабільний зв'язок навіть у районах, де цивільна інфраструктура була пошкоджена або зруйнована. Литва запропонувала Україні тепловізори, прилади нічного бачення та дрони для посилення можливостей України з охорони кордону.

Наступним важливим компонентом литовської допомоги є забезпечення мобільності та логістичної автономії прикордонних підрозділів. Особливе значення мала передача Литвою високомобільних колісних транспортних засобів, зокрема пікапів 4×4 та спеціалізованих позашляховиків, які активно використовуються мобільними групами реагування як на лінії зіткнення, так і у віддалених районах кордону. Ці транспортні засоби були адаптовані для

виконання широкого спектру завдань, від швидкого переміщення персоналу до створення мобільних вогневих точок та тактичної евакуації. Окремим напрямком підтримки була передача медичного транспорту, зокрема броньованих карет швидкої допомоги та спеціалізованих евакуаційних транспортних засобів. Їхнє обладнання дало змогу надавати невідкладну допомогу безпосередньо в зоні бойових дій, що значно підвищило шанси на виживання поранених українських прикордонників.

Ще одним важливим напрямком допомоги Литви було посилення індивідуального захисту та екіпірування персоналу Державної прикордонної служби. Литва систематично передавала сучасні балістичні шоломи, бронежилети та бронепластини, що відповідають стандартам захисту НАТО. Вони замінили значну частину застарілого обладнання, забезпечивши прикордонникам вищий рівень балістичної безпеки. Передача високоякісної тактичної форми, включаючи комплекти зимового та літнього одягу, термобілизни та спеціального взуття, допомогла підтримувати боєготовність підрозділів у складних погодних умовах. Належне обладнання є важливою передумовою фізичної витривалості та стійкості військовослужбовців, які виконують завдання в довготривалих польових умовах.

Важливим доповненням до матеріально-технічної допомоги стали освітні та інституційні проекти, спрямовані на підвищення професійних можливостей українських прикордонників. Литовські експерти провели цільові навчання на своїй території, де українським військовослужбовцям викладали методи протидії диверсійним групам, особливості боротьби з гібридними загрозами та використання зброї стандарту НАТО. Крім того, уряд Литви профінансував участь українських прикордонників в освітніх програмах в рамках Місії військової допомоги ЄС в Україні (EUMAM Ukraine), надавши логістичну підтримку, інфраструктуру та навчальні приміщення. Такий формат співпраці сприяє поступовому приведенню

професійних стандартів СБУ у відповідність до практик ЄС і НАТО, що є важливим фактором на шляху до євроатлантичної інтеграції України.

Литовські експерти з безпеки кордону – провели спеціалізовані навчальні програми для українського персоналу щодо сучасних методів спостереження, дій по боротьбі з контрабандою та стратегій охорони кордону.

Литва та Україна синхронізували свої операції, запровадили механізми обміну розвідданими в режимі реального часу, підвищивши здатність обох країн виявляти транскордонні загрози та реагувати на них.

Крім двосторонньої підтримки, Литва активно виступає за надання Україні більшої військової допомоги як з боку ЄС, так і НАТО. У березні 2025 року критично важлива роль Литви в просуванні загальноєвропейських витрат на оборону зростає, щоб підтримувати військовий опір України в наступні роки .

2.4. Короткий висновок до розділу

Допомога у військово-технічній, логістичній та освітній сферах, яку Литовська Республіка надає Україні з початку повномасштабної агресії Російської Федерації, є всеосяжною, стратегічною та багаторівневою за своїм характером. Хоча значна частина цієї допомоги спрямована на зміцнення потенціалу Державної прикордонної служби України, її значення виходить далеко за межі діяльності одного відомства. Литва системно надає підтримку всьому оборонному сектору України, включаючи збройні сили, сектор безпеки, системи цивільного захисту, гуманітарну інфраструктуру та інституції, що забезпечують стабільність держави в умовах війни.

Зокрема, оснащення прикордонних підрозділів сучасними оптичними системами, тепловізійними прицілами, розвідувальними дронами, захищеними засобами зв'язку та високомобільним транспортом значно підвищує їхню здатність протидіяти загрозам як на кордоні, так і на передовій.

Однак Литва також передає подібні технологічні рішення іншим компонентам сил оборони — Збройним силам України, Національній гвардії, підрозділам територіальної оборони та іншим формуванням, які виконують критично важливі функції у стримуванні агресора.

Не менш важливою є допомога цивільному сектору. Литовська Республіка систематично підтримує енергетичну інфраструктуру, надаючи обладнання для відновлення електромереж, генератори та трансформатори, які забезпечують функціонування лікарень, гуманітарних центрів та критично важливих об'єктів у періоди масових обстрілів з боку Росії. Крім того, значні ресурси спрямовуються на підтримку системи цивільного захисту України — передачу пожежного та рятувального обладнання, обладнання для розмінування, медичного обладнання, аварійних транспортних засобів та рятувального обладнання. Така підтримка значно підвищує стійкість місцевих громад та сприяє захисту цивільного населення.

Навчальні та освітні програми також є важливим компонентом співпраці. Литва бере участь у підготовці українських військовослужбовців, прикордонників, рятувальників та фахівців з кібербезпеки, сприяючи впровадженню стандартів НАТО та ЄС у практичну діяльність українських установ. Навчання з протидії диверсійним групам, гібридним загрозам, безпеці критичної інфраструктури та сучасним підходам до управління кордонами значно посилює професійний потенціал України в умовах тривалої війни.

Підсумовуючи, підтримка Литви — це не лише військова допомога окремим підрозділам, а комплексний внесок у зміцнення оборонних можливостей України, стабільності держави та функціонування ключових секторів національної безпеки. Низка заходів — від модернізації обладнання Державної прикордонної служби та Збройних сил до підтримки цивільного захисту, енергетичної та гуманітарної інфраструктури — створює основу для підвищення ефективності всієї системи безпеки України. Таким чином, Литва

є одним із найпослідовніших і стратегічно важливих партнерів України, чия багатовимірна підтримка зміцнює не тільки окремі відомства, а й загальний потенціал української держави протистояти російській агресії та забезпечувати стабільність у європейському регіоні.

РОЗДІЛ 3. Політична, дипломатична та військова підтримка України Естонією в контексті повномасштабної війни в Україні

3.1. Загальна інформація про українсько-естонські відносини до 2022 року

До повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році двосторонні відносини між Україною та Естонією були історично міцними та ґрунтувалися на спільних демократичних цінностях, спільній підтримці та взаєморозумінні, що показувало історичний спільний досвід боротьби за незалежність.

Дипломатичні відносини України з Естонією розпочалися 3 січня 1992 року, коли Естонія відновила незалежність. З того часу дві країни активно підтримували свої двосторонні відносини, здійснювали взаємні візити, уклали стратегічні угоди та всіляко сприяли співробітництву в рамках діяльності міжнародних організацій, включаючи Організацію Об'єднаних Націй (ООН), Організацію з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Раду Європи [24].

Важливим елементом правової бази відносин є Угода про співробітництво між Урядом України та Урядом Естонської Республіки (1992) [37] та Договір про дружбу та співробітництво (1997) [38], які заклали фундамент для розвитку партнерства.

Естонія є рішучим прихильником Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом (ЄС) та безвізового режиму, наданого українським громадянам у 2017 році. Крім того, Естонія просувала прагнення України до членства в НАТО [17].

Зокрема, Естонія послідовно підтримувала відкритість політики «відкритих дверей» НАТО для України та активно брала участь у діяльності Спільної робочої групи Україна – НАТО з питань військової реформи.

Крім того, Естонія рішуче засудила анексію Росією Криму в 2014 році та її військову агресію на сході України на рівні ЄС і ОБСЄ через дипломатичну підтримку в парламенті. Естонські парламентарі постійно піднімали питання про події в Україні на засіданнях і були одними з перших, хто закликав ЄС ввести санкції проти Російської Федерації. Вони наголошували, що незаконне ігнорування міжнародних норм у Криму створює небезпечний прецедент, який становить загрозу для невеликих держав.

До початку повномасштабного військового конфлікту Естонія та Україна демонстрували стабільну тенденцію до зростання своїх економічних відносин, що було зумовлено спільним бажанням розширити торговельні канали, інвестиційні потоки та технологічні зв'язки. Економічні переговори між двома країнами поступово поглиблювалися, охоплюючи як традиційні галузі, так і нові сфери, пов'язані з цифровою сферою. Ця спільна робота сприяла створенню стійкої економічної взаємодії та заклала основу для тривалого партнерства.

Для Естонії Україна була важливим джерелом імпорту та цінним партнером в інвестиційній сфері, особливо в галузі інформаційних технологій (ІТ). Українські компанії активно інтегрувалися в ширший європейський ринок. З огляду на свій статус однієї з найрозвиненіших цифрових галузей Європи, Естонія розглядала співпрацю з ІТ-галуззю України як дуже перспективний шлях для посилення власних зусиль з модернізації та підвищення конкурентоспроможності. Це сприйняття стало основою для запуску спільних технологічних підприємств та спільних інноваційних проектів.

Загалом, торговельний обмін між Україною та Естонією постійно розширювався, значною мірою завдяки експорту українських сільськогосподарських товарів, металевих ресурсів та механічного

обладнання. Ці конкретні категорії товарів гарантували надійний потік на естонський ринок, забезпечуючи помітне місце в структурі двосторонньої торгівлі. Зі свого боку, Естонія постачала Україні електронне обладнання, хімічні речовини та спеціалізоване промислове обладнання, тим самим сприяючи модернізації низки сегментів українського виробництва. Естонія, яка може похвалитися своїм високорозвиненим електронним урядуванням загалом і кібербезпекою зокрема, поділилася з Україною досвідом у сферах електронного урядування та кібербезпеки. Зокрема, в Україні за сприяння естонських експертів реалізовано розробку платформи електронного урядування «Дія». Разом з Естонією, провідною державою з кібербезпеки, Естонія також надала Україні технічну та експертну підтримку для протидії кіберзагрозам, особливо після кібератак росії на українську інфраструктуру [18].

Важливо зазначити, що Естонія також активно співпрацювала з Україною у рамках Центру передового досвіду НАТО з кібероборони (NATO CCDCOE), розташованого у Таллінні, залучаючи українських фахівців до міжнародних навчань, таких як «Locked Shields» [36].

Також, варто відмітити, що Естонія також була рішучим прихильником співпраці України з НАТО та брала активну участь у спільних військових навчаннях та обговореннях регіональної безпеки [19]. Естонські військові інструктори брали участь у навчальних місіях, спрямованих на реформу Збройних Сил України, ділячись досвідом інтеграції малих армій до структур Альянсу.

Естонія також продовжувала надавати підтримку Україні навіть у сферах культури та освіти. Естонія фінансувала стипендії для українських студентів, а також організовувала програми культурного та мовного обміну з метою зміцнення зв'язків між людьми [20]. У 2014–2022 роках Естонія регулярно надавала гуманітарну допомогу та забезпечувала лікування і реабілітацію пораненим українським військовослужбовцям і дітям із зони

бойових дій на Донбасі, що було одним із перших проявів військово-гуманітарної солідарності.

До повномасштабної війни 2022 року між Україною та Естонією були живі та різноманітні відносини, Естонія як європейський союзник України, надавала дипломатичну, економічну та кібербезпекову підтримку та сприяла інтеграції України в євроатлантичні структури. Ця співпраця продемонструвала, як невелика країна-член ЄС і НАТО може взаємодіяти з країною-партнером, яка стикається з гібридною агресією з боку Росії. Ці довоєнні відносини заклали основу для потужної військової та гуманітарної підтримки Естонією України після повномасштабного вторгнення Російської Федерації.

3.2. Політико-дипломатична підтримка України з боку Естонії

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну викликало безпрецедентну реакцію міжнародної спільноти, і однією з найрішучіших і найпослідовніших країн, яка підтримала Україну, стала Естонія. У цьому розділі розглядається багатогранний характер політичної та дипломатичної підтримки України з боку Естонії в цей критичний період, аналізується її непохитна позиція, дипломатичні ініціативи та гуманітарні зусилля.

Від самого початку політичне керівництво Естонії чітко і однозначно засудило російську агресію. Парламент Естонії, виступив з рішучими заявами на підтримку територіальної цілісності та суверенітету України, заперечуючи легітимність дій Росії. Ця позиція була не просто символічною, вона перетворилася на активне просування в Європейському Союзі жорстких санкцій проти Росії. Естонія виступала за запровадження комплексних заходів, спрямованих на підлив російської економіки та обмеження її спроможності фінансувати війну. Такий проактивний підхід впливає з історичного досвіду Естонії, пов'язаного з російською агресією, та її глибокої

відданості дотриманню міжнародного права і принципів самовизначення. Держава брала активну участь у міжнародних форумах та зусиллях щодо консолідації підтримки з боку інших держав у захисті інтересів України. Зважаючи на все це, ключовим елементом дипломатичної стратегії Естонії було те, що військові злочини, скоєні російськими військами, повинні бути притягнуті до відповідальності. Оскільки Естонія допомагала підтримувати розслідування та притягувати винних до відповідальності, вона наголошувала на міжнародному гуманітарному праві [21].

Знаковим моментом в українсько-естонських дипломатичних відносинах став візит президента Володимира Зеленського до Таллінна на початку 2024 року і під час цього візиту Естонія пообіцяла 1,2 мільярда євро довгострокової допомоги Україні до 2027 року [23].

Окрім політико-дипломатичних жестів, Естонія також продемонструвала практичну підтримку, надаючи широку допомогу українським біженцям. Усвідомлюючи гуманітарну кризу, спричинену війною, Естонія прийняла переміщених українців і надала тимчасовий захист, житло та доступ до основних послуг.

Важливим аспектом було залучення українських дітей до системи освіти Естонії. У Таллінні, наприклад, через ініціативу Freedom School, створили сприятливе навчальне середовище, щоб українські школярі могли навчатися та інтегруватися.

Фінансові витрати на прийом біженців від війни були значними, і Естонія також взяла на себе цей тягар, продемонструвавши свою відданість справі полегшення страждань тих, хто був змушений покинути свої домівки внаслідок війни.

Естонія також надала військову допомогу, але, що найважливіше, надала величезну і дуже важливу гуманітарну допомогу, приділяючи пріоритет допомозі найбільш постраждалим регіонам і внутрішньо переміщеним особам.

Крім того, Естонія є центральним координатором кібердопомоги Києву за допомогою так званого Талліннського механізму, що є доказом її знань і підтримки у сфері кібервійни. Відповідно до заяви Міністерства закордонних справ Естонії, «наша підтримка суверенітету і територіальної цілісності України є непохитною, і ми продовжуватимемо надавати всебічну допомогу Україні доти, доки вона не переможе у цій війні» [22].

Отже, відповідь Естонії на війну Росії проти України характеризується непохитною політичною підтримкою, активною дипломатичною діяльністю та значною гуманітарною допомогою, що відображено в Угоді про співробітництво у сфері безпеки та довгострокову підтримку між Україною та Естонією [25]. Цей підхід відображає тверду віру Естонії в демократичні цінності, міжнародне право та її солідарність з Україною.

Дії Естонії показують, що малі країни можуть відігравати важливу роль на міжнародній арені, демонструючи, що навіть перед обличчям нищівної агресії непохитна підтримка може мати вагомі наслідки.

3.3. Військова підтримка Естонії України в умовах повномасштабної війни

Надзвичайно високий рівень військової підтримки, яку Естонія надала Україні, демонструє зобов'язання, яке значно перевищує можливості її бюджету. У цьому розділі аналізується специфіка військової допомоги Естонії: її масштаби, вплив і стратегічне значення загалом, але особливо важлива допомога, яку вона надає Збройним Силам України та Державній прикордонній службі України.

Естонія з самого початку конфлікту визнала необхідність посилення обороноздатності України. Розуміючи асиметричний характер війни, Естонія намагалася швидко доставити необхідну військову техніку та боєприпаси, незважаючи на бюрократичні перепони. Естонія була однією з перших країн,

яка передала Україні 155-мм гаубиці та значну кількість боєприпасів, що стало вирішальним внеском на ранніх етапах війни .

Естонія також зробила свій внесок у забезпечення логістики та підтримки, як-от транспортні засоби, засоби зв'язку та медичне приладдя.

Масштаб військової допомоги Естонії особливо вражає, якщо розглядати її у співвідношенні до ВВП країни. Естонія незмінно входить до числа головних донорів, виявляючи готовність і волю виділяти значну частину національних ресурсів на допомогу обороні України. Це зобов'язання відображає занепокоєння Естонії щодо власної безпеки, що впливає з її спільної історії з Росією та розуміння потенційних наслідків перемоги росіян у війні в Україні. [22].

Розуміючи важливість стабільності та безпеки на східному фланзі Європи, Республіка Естонія надала цільову та багатовекторну підтримку Державній прикордонній службі України у період 2022–2025 років. Ця політика базується як на принципах стратегічної солідарності, так і на власному досвіді Естонії у протидії гібридним загрозам, оскільки Таллінн вважає безпеку кордонів України критично важливим елементом колективної безпеки НАТО.

Естонія активно надавала прикордонним підрозділам України високотехнологічне обладнання, необхідне для ефективного спостереження та розвідки. В рамках підтримки ДПСУ українським підрозділам було передано значну кількість дронів, серед яких як комерційні моделі, схожі на цивільні, так і більш спеціалізовані тактичні БПЛА. Наприклад, естонські волонтери організували кампанії зі збору коштів для придбання 21 розвідувального дрона EOS C VTOL (виробництва Threod Systems), які мають автономну дальність польоту до 150 км і можуть підтримувати зв'язок на відстані до 50 км [39].

Крім того, естонські волонтери надіслали до України дрони FPV, які завдяки своїй маневреності та низькій помітності використовуються як платформи для доставки вантажів або навіть як ударна зброя [40].

Естонія також надала українським прикордонникам системи нічного бачення, постачаючи тепловізійні приціли та біноклі, які є особливо важливими для спостереження в темний час доби та в складних погодних умовах. Ця технологія підвищує здатність Державної прикордонної служби ефективно виявляти ворожі спроби проникнення або диверсійно-розвідувальні групи.

У сфері комунікацій Естонія постачає Державній прикордонній службі захищені цифрові радіостанції та супутникові термінали (в тому числі Starlink), що забезпечує надійне управління підрозділами навіть у разі активного використання противником засобів радіоелектронної боротьби (РЕБ). Естонія також сприяє інтеграції систем моніторингу та обробки даних у централізовані платформи, що дозволяє прикордонникам швидко реагувати на загрози та обмінюватися розвідувальною інформацією [41].

Однією з важливих форм підтримки Державної прикордонної служби є підвищення мобільності прикордонних підрозділів. Естонія передала значну кількість транспортних засобів – позашляховиків з високим кліренсом та пікапів, спеціально пристосованих для використання в бойових умовах та прикордонному патрулюванні. Окрім стандартних моделей, частина транспортних засобів була модернізована або переобладнана для військових цілей, що підвищує здатність прикордонників швидко реагувати на загрози.

Окрім транспортного обладнання, Естонія надала Державній прикордонній службі карети швидкої допомоги та аварійні автомобілі, які використовуються для евакуації поранених прикордонників з лінії зіткнення. Така допомога є важливою для скорочення часу евакуації та підвищення безпеки поранених, особливо в умовах обстрілу або складних логістичних маршрутів.

Крім того, Естонія передала 22 оперативні автомобілі поліції/прикордонної служби українським прикордонникам і поліції (Volkswagen Amarok, Škoda Scala, Nissan Patrol), частково за рахунок пожертв естонської громади, зокрема Rotary Club [41]. Це обладнання збільшує транспортні можливості підрозділів у критичних прикордонних районах і зонах ризику.

Естонія активно залучає українських прикордонників до навчальних програм, використовуючи власний досвід протидії гібридним загрозам. Естонські інструктори проводять спеціалізовані тренінги для Державної прикордонної служби, зосереджуючись на тактиці боротьби з диверсіями та незаконними бойовими угрупованнями, а також навчають тактичній медицині в прикордонних конфліктних ситуаціях. Ці курси не тільки підвищують кваліфікацію офіцерів, але й формують психологічну стійкість та здатність діяти в кризових ситуаціях.

Окрім тактичних і бойових навичок, Естонія підтримує розвиток кібербезпеки прикордонної служби. Естонські експерти консультують українські підрозділи, відповідальні за інформаційну безпеку, спираючись на досвід Центру передового досвіду НАТО з кіберзахисту (CCDCOE) в Таллінні. Це надає Державній прикордонній службі не тільки практичні навички, але й стратегічні засоби захисту своєї цифрової інфраструктури від кібератак, які є невід'ємною частиною сучасних гібридних конфліктів.

Естонія разом з іншими країнами Балтії та силами НАТО активно долучається до спільних навчань та розробки планів дій у надзвичайних ситуаціях. Це дозволяє забезпечити високий рівень готовності та взаємодії у захисті державних кордонів. Ці навчання мають на меті виробити чіткий порядок взаємодії між різними правоохоронними органами, а також

перевірити ефективність як національних, так і спільних механізмів реагування на наростаючу кількість транскордонних загроз.

Зокрема, особлива увага приділяється координації спільних дій у випадку кібератак, які вважаються однією з найшвидших і найнебезпечніших форм сучасних гібридних викликів. Під час цих тренінгів естонські експерти у тандемі з союзниками НАТО та країнами Балтії відпрацьовують методи раннього виявлення кібератак, стримування розповсюдження технічних збоїв та швидкого відновлення життєво важливих систем. В результаті національна мережева інфраструктура стає більш стійкою, а практичні навички фахівців досягають нового рівня.

Невід'ємною частиною цих спільних навчань є розробка моделей реагування на загрози інформаційній безпеці та надзвичайні ситуації, які можуть виникнути на місцевому або ширшому регіональному рівні. Естонія бере активну участь у комплексних моделюючих заходах, спрямованих на протидію дезінформаційним кампаніям, операціям інформаційного та психологічного впливу та іншим формам зовнішнього втручання. Такі ініціативи зміцнюють систему стратегічних комунікацій, підвищують кризові можливості державних органів та забезпечують більш надійний захист виборчих процесів як у країні, так і в усьому регіоні. Фінансовий та логістичний внесок Естонії у підтримку України, включаючи підтримку Державної прикордонної служби, є значним. Згідно з міжурядовою угодою, загальний обсяг військової допомоги Естонії Україні перевищує 500 мільйонів євро, що становить понад 1,3% ВВП країни.

Цей пакет допомоги включає не тільки зброю (артилерійські системи, протитанкові ракети та багато іншого), але й передачу медичного обладнання та генераторів, що є важливим для логістичної та гуманітарної стійкості українських прикордонних формувань.

Варто також відзначити значні ініціативи громадянського суспільства та волонтерів в Естонії: були організовані кампанії зі збору коштів для

придбання дронів (наприклад, Threod EOSC), які будуть відправлені на передову.

Військова допомога, яку надає Естонія, має важливе стратегічне значення. Постачання Естонією стратегічних військових ресурсів покращило здатність України боротися з російським вторгненням, захищаючи свої державні кордони.

Стратегічне значення військової підтримки Естонії неможливо переоцінити. Надаючи критично важливу військову допомогу, Естонія зробила свій внесок у здатність України протистояти російській агресії та захищати свою територіальну цілісність. Ця допомога також стала потужним символом міжнародної солідарності, продемонструвавши, що малі країни можуть відігравати життєво важливу роль у підтримці великих держав, які стикаються з екзистенційними загрозами. Як заявив під час Мюнхенської безпекової конференції міністр оборони Естонії Ханно Певкур «Естонія продовжуватиме надавати військову допомогу Україні доти, доки вона буде необхідною». Ця заява свідчить про непохитну рішучість Естонії захистити Україну [16].

Отже, військова підтримка, яку надає Естонія, включає три важливі аспекти швидкісних операцій у великих масштабах і стратегічної цінності. Участь Естонії в обороні України має першочергове значення, оскільки вона включає широкий спектр: як військові постачання необхідної зброї та боєприпасів, так і підтримку операцій Державної прикордонної служби та навчання українських солдатів. Ця підтримка відображає розуміння Естонією стратегічних наслідків конфлікту та її непохитну підтримку суверенітету і територіальної цілісності України.

3.4. Короткий висновок до розділу

Естонська держава продовжує демонструвати свою непохитну прихильність демократичним принципам, міжнародному праву та підтримці міжнародного порядку, заснованого на правилах, шляхом надання постійної допомоги Україні. Комплекс заходів, вжитих Республікою Естонія, включає потужну політичну підтримку, активну участь у міжнародній дипломатії на різних форумах та надання суттєвої військової та гуманітарної допомоги. Завдяки такому багатогранному підходу Естонія зарекомендувала себе як один з найважливіших і найпослідовніших союзників України в трансатлантичному просторі.

Глибоко розуміючи суть російської агресії, Естонія стала однією з країн, що надають найбільшу допомогу у співвідношенні до свого валового внутрішнього продукту. Країна надає Збройним силам України (ЗСУ) та Державній прикордонній службі (ДПСУ) вкрай необхідну зброю та військову техніку, доповнюючи це підготовкою українського військового персоналу та іншими формами галузевої підтримки. Ця рішучість впливає з прагматичного розуміння Таллінном того, що власна безпека Естонії безпосередньо залежить від здатності України стримувати та відбивати російську військову агресію.

На дипломатичному рівні Естонія виступає захисником норм, постійно лобіюючи введення найсуворіших і найширших санкційних режимів Європейського Союзу проти Російської Федерації та Білорусі. Вона активно просуває ідею притягнення агресора до міжнародного правосуддя за військові злочини та злочини агресії, підтримуючи створення спеціального трибуналу. Захищаючи суверенітет, територіальну цілісність та європейське майбутнє України, Естонія стала рушійною силою у формуванні глобальної та регіональної реакції на великомасштабні конфлікти, одночасно ініціюючи довгострокові зміни в європейській парадигмі безпеки. Її послідовність на світовій арені значною мірою сприяла зміцненню єдності НАТО та ЄС.

ВИСНОВКИ

Дослідження надало детальний огляд багатогранної та системної підтримки, наданої Латвією, Литвою та Естонією Україні в умовах повномасштабного вторгнення, розпочатого Російською Федерацією в лютому 2022 року. Балтійські країни продемонстрували непохитну солідарність, об'єднавши політичну рішучість, дипломатичні зусилля та військово-технічну допомогу в єдину систему підтримки. Основна увага була зосереджена на оцінці ефективності цих дій та їх стратегічного впливу на оборонні можливості України та стабільність європейської структури безпеки.

Політична та дипломатична допомога, надана балтійськими країнами, була своєчасною та добре скоординованою. Латвія, Литва та Естонія виступали як рішучі прихильники суверенітету України на всіх міжнародних форумах, від Організації Об'єднаних Націй та ОБСЄ до Ради ЄС та НАТО. Вони не тільки засудили російську агресію, але й активно наполягали на введенні жорстких економічних санкцій, включаючи особисті обмеження, спрямовані проти політичної та військової еліти Росії. Позиція балтійських країн також передбачала наполегливе лобіювання інтеграції України в європейські та євроатлантичні структури, обмін власним досвідом реформ та європейської інтеграції, а також роботу над усуненням бюрократичних перешкод для прискорення цього процесу.

Цей комплексний підхід демонструє не тільки стратегічну солідарність, але й глибоку узгодженість цінностей між балтійськими країнами та Україною у захисті демократичних принципів та міжнародного права. Підтримка з боку балтійських країн доводить, що навіть невеликі країни мають здатність суттєво впливати на регіональну безпеку та стабільність, виступаючи каталізаторами у формуванні єдиної європейської позиції проти зовнішньої агресії.

Військова допомога від Латвії, Литви та Естонії виявилася суттєвою, високоефективною та інноваційною, значно перевищуючи можливості, яких можна було б очікувати, зважаючи на розмір їхніх економік. Незважаючи на відносно обмежені фінансові ресурси, країни Балтії забезпечили постачання життєво необхідного озброєння, включаючи артилерію, протитанкові системи та боеприпаси, а також спеціалізоване обладнання для прикордонної служби, яке є надзвичайно важливим для ефективної охорони кордонів.

Крім того, країни Балтії надали цільову технічну підтримку та навчальні програми, що дозволило українським військовослужбовцям інтегруватися у стандарти НАТО. Ілюстрацією цього є участь тисяч українських офіцерів у навчальних місіях EUMAM Ukraine, де вони оволоділи навиками ведення сучасних бойових операцій, тактикою охорони кордонів та використанням сучасного військового обладнання. Особлива увага приділялася підтримці Державної прикордонної служби України: передача безпілотних літальних апаратів, приладів нічного бачення, засобів захищеного зв'язку, а також мобільного та медичного транспорту допомогла створити міцну «першу лінію» національної оборони.

Фінансова та гуманітарна допомога також відіграла важливу роль у стабілізації українського суспільства. Країни Балтії підтримували не тільки закупівлю зброї, а й енергетичну стійкість, ремонт інфраструктури та гуманітарну реабілітацію військовослужбовців і цивільного населення. Прийом українських біженців та підтримка їх соціальної інтеграції продемонстрували цілісний підхід до надання допомоги Україні, що охоплює як військовий, так і цивільний аспекти.

Основними чинниками, що лежать в основі незмінної підтримки України з боку країн Балтії, є глибоко вкорінені історичні фактори, стратегічне розуміння загроз та відданість демократичним цінностям. Самі переживши десятиліття радянської окупації та репресій, країни Балтії чітко усвідомлюють екзистенційну загрозу, яку російська агресія становить для суверенітету

незалежних держав. Цей історичний контекст формує унікальне сприйняття ризиків та стимулює рішучі дії у зовнішній політиці.

Геостратегічне розташування країн Балтії, їхня близькість до Російської Федерації та Білорусі, а також їхнє прагнення забезпечити цілісність східного флангу НАТО посилюють їхню зацікавленість у підтримці України як «передової лінії» європейської безпеки. Рішення Латвії, Литви та Естонії надати надзвичайно важливу військову, технічну та гуманітарну допомогу стало не лише питанням солідарності, а й елементом забезпечення їхньої власної національної безпеки.

Вплив допомоги з боку країн Балтії проявляється в декількох ключових сферах, зокрема в обороноздатності України: постачання зброї, сучасного обладнання та проведення навчань безпосередньо сприяли посиленню здатності Збройних сил та прикордонних підрозділів ефективно протистояти російській наступальній операції, підвищивши мобільність та оперативність, а також створивши умови для контрнступальних операцій.

Окрім цього, активна дипломатична діяльність країн Балтії посилила голос України на світовій арені, сприяла консолідації санкцій та стимулювала мобілізацію підтримки в рамках НАТО та ЄС. Їхні дії підкреслили роль менших держав у формуванні міжнародної безпеки, продемонструвавши стратегічний потенціал рішучої політичної позиції навіть за обмежених ресурсів.

З точки зору регіональної стабільності, надана допомога зміцнила принципи колективної безпеки та підвищила готовність європейських країн реагувати на агресивні дії, закріпивши важливість східного флангу НАТО як ключового елементу європейської безпеки.

Таким чином, підтримка, надана Латвією, Литвою та Естонією, виходить за межі звичайної військової допомоги. Вона слугує комплексним інструментом для зміцнення оборонних можливостей України, її інтеграції в європейську та євроатлантичну архітектуру безпеки, а також для гуманітарної

підтримки населення, яке постраждало від війни. Цей багатовимірний підхід формує модель сучасної, всебічної, стратегічно орієнтованої підтримки держави, яка стикається із зовнішньою агресією.

Підсумовуючи, можна сказати, що роль країн Балтії у зміцненні оборонного та політичного потенціалу України є надзвичайно важливою. Їхня діяльність не тільки сприяє захисту суверенітету та територіальної цілісності України, але й підтверджує стратегічну силу колективної безпеки, підкреслює значення солідарності між меншими державами та демонструє ефективність системного підходу до міжнародної допомоги в сучасних конфліктах.

Своїми діями країни Балтії підтвердили, що менші держави можуть відігравати ключову роль у формуванні регіональної та глобальної безпеки, забезпеченні стійкості демократичних інститутів та дотриманні міжнародного права. Це підтверджує тезу, що їхня підтримка України є не лише тактичною та оперативною, а й стратегічною, що має довгострокові наслідки для європейського та глобального порядку Європі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Керівники прикордонних відомств Литви та Латвії зустрілися з українськими прикордонниками. *Головна*. – Режим доступу до ресурсу: <https://dpsu.gov.ua/ua/news/44659-kerivniki-prikordonnih-vidomstv-litvi-ta-latviyi-zustrilisya-z-ukrayinskimi-prikordonnikami>
2. Рада ЄС продовжила тимчасовий захист для українських біженців до березня 2026 року. *EEAS*. – Режим доступу до ресурсу: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/рада-єс-продовжила-тимчасовий-захист-для-українських-біженців-до-березня-2026-року_uk?s=232
3. Українські прикордонники отримали дрони від латвійських колег. *Just a moment...* – Режим доступу до ресурсу: <https://mvs.gov.ua/uk/news/ukrayinski-prikordonniki-otrimali-droni-vid-latviiskix-koleg> .
4. Latvia supports Ukraine. *Sākumlapa | Ārlietu ministrija*. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.mfa.gov.lv/en/article/latvia-supports-ukraine>
5. Latvia to provide patria amvs and drones to ukraine in 2025 - euromaidan press. *Euromaidan Press*. – Режим доступу до ресурсу: <https://euromaidanpress.com/2024/09/12/latvia-to-provide-patria-amvs-and-drones-to-ukraine-in-2025/> .
6. The agreement between latvia and ukraine on long-term support and security commitments. *Sākumlapa|Ministru kabinets*. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.mk.gov.lv/en/article/agreement-between-latvia-and-ukraine-long-term-support-and-security-commitments>
7. Situation Ukraine Refugee Situation. Operational Data Portal. – Режим доступу до ресурсу: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
8. Ukrainian State Border Guard Service officials will be provided with a psychological support course in Latvia. *Sākumlapa | Iekšlietu ministrija*. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.iem.gov.lv/en/article/ukrainian-state-border-guard-service-officials-will-be-provided-psychological-support-course-latvia>

9. Walker S. Poland and Lithuania pledge to help Kyiv repatriate Ukrainians subject to military draft. *the Guardian*. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.theguardian.com/world/2024/apr/25/poland-and-lithuania-pledge-to-help-kyiv-repatriate-ukrainians-subject-to-military-draft>
10. BNS. Lithuanian president in Kyiv: Ukraine won't be left alone – Режим доступу до ресурсу: <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/1623611/lithuanian-president-in-kyiv-ukraine-won-t-be-left-alone> .
11. Ukrinform. Агне Білотайте, міністерка внутрішніх справ Литовської Республіки. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3852585-agne-bilotajte-ministerka-vnutrisnih-sprav-litovskoi-respubliki.html> .
12. Міністерство національної оборони Литви. (2022, 2023). Звіти про військову допомогу – Режим доступу до ресурсу: <https://kam.lt/>
13. НАТО. (2022). Заява про підтримку України – Режим доступу до ресурсу: <https://nato.int/>
14. Європейське оборонне агентство. (2023). Координація оборонної підтримки України – Режим доступу до ресурсу: <https://eda.europa.eu/>
15. Офіс Президента України. Заяви для ЗМІ за результатами переговорів Володимира Зеленського та Гітанаса Науседи, 2024. YouTube. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=-ILl6urbgE0>
16. Pevkur in Kyiv: Estonia to send Ukraine artillery ammunition and other military aid worth 20 million euros|Kaitseministeerium. Avalaht|Kaitseministeerium – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kaitseministeerium.ee/en/news/pevkur-kyiv-estonia-send-ukraine-artillery-ammunition-and-other-military-aid-worth-20-million> .
17. Міністерство закордонних справ Естонії. Двосторонні відносини з Україною – Режим доступу до ресурсу: <https://vm.ee/en/news/secretaries-general-reaffirm-estonias-support-ukraine-and-its-territorial-integrity> .

18. Міністерство цифрової трансформації України – Режим доступу до ресурсу: <https://thedigital.gov.ua/news/ukraina-ta-estoniya-pidpisali-memorandum-pro-spivpratsyu>
19. Парламент Естонії. (2019). Заяви щодо України та російської агресії – Режим доступу до ресурсу: <https://riigikogu.ee/>
20. Естонія надає Україні півмільйона євро на проєктну діяльність в сфері розвитку та гуманітарної допомоги. Посольство Естонії в Україні – Режим доступу до ресурсу: <https://kyiv.mfa.ee/2021/04/estoniya-nadaye-ukraini-puvmylyona-evro-na-proyektnu-diyalnst-v-sferi-rozvitku-ta-humanarnoy-dopomogy>
21. Міністерство закордонних справ. Допомога Естонії Україні – Режим доступу до ресурсу: <https://vm.ee/en/estonias-aid-ukraine>
22. Міністерство закордонних справ. Підтримка Естонією України – Режим доступу до ресурсу: <https://www.vm.ee/en/news/estonias-support-ukraine>
23. Зе!Президент. Заяви для ЗМІ за результатами переговорів Володимира Зеленського та Алара Каріса 11.01.2024, 2024. YouTube. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=H7aYHzNzjfE>
24. Посольство України в Естонській Республіці. Політичні відносини між Україною та Естонією – Режим доступу до ресурсу: <https://estonia.mfa.gov.ua/en/partnership/104-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-jestonijeju>
25. Президент України. Угода про співробітництво у сфері безпеки та довгострокову підтримку між Україною та Естонією – Режим доступу до ресурсу: <https://www.president.gov.ua/en/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-ta-dovgostrokovu-p-91793>
26. Кабінет міністрів України. Міністерство охорони здоров'я продовжує роботу над медичним аспектом угод про безпеку: підписано 11 міжнародних документів з країнами-партнерами – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/moz-realizuie-medychnyi-napriam->

bezpekovykh-uhod-vzhe-pidpysano-11-mizhnarodnykh-dokumentiv-z-krainamy-partneramy

27. Уряд Латвії. Сейм у своїй заяві визнає Росію країною, що підтримує тероризм – Режим доступу до ресурсу: <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/31308-saeima-pazinojuma-atzist-krieviju-par-terorismu-atbalstosu-valsti>

28. Договір про дружбу і співробітництво між Україною і Литовською Республікою. Офіційний вебпортал парламенту України. – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_014#Text

29. Угода між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про співробітництво в галузі освіти, науки та культури. Офіційний вебпортал парламенту України – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_049#Text

30. Спільна декларація міністрів закордонних справ України, Республіки Польща та Литовської Республіки щодо заснування Люблінського трикутника. Міністерство закордонних справ України. – Режим доступу до ресурсу: <https://mfa.gov.ua/news/spilna-deklaraciya-ministriv-zakordonnih-sprav-ukrayini-respubliki-polshcha-ta-litovskoyi-respubliki-shchodo-zasnuvannya-lyublinskogo-trikutnika>.

31. The Seimas has unanimously recognised the war waged by the Russian Federation against Ukraine as genocide of the Ukrainian people - News. *Lietuvos Respublikos Seimas* Режим доступу до ресурсу: https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=2&p_t=281039&p_kade_id=10

32. Договір про дружбу і співробітництво між Україною і Литовською Республікою. Офіційний вебпортал парламенту України. Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_014#Text

33. Спільна декларація за підсумками зустрічі Президента України і Президента Литовської Республіки. Офіційний вебпортал парламенту

України. Режим доступу до ресурсу:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_064#Text

34. Угода між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Латвійської Республіки про військове співробітництво : Угода Міністерства оборони України від 12.07.1994 : станом на 15 груд. 2010 р. Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/428_032#Text

35. Угода між Урядом Литовської Республіки, Урядом Республіки Польща та Кабінетом Міністрів України про внесення змін до Угоди між Урядом Литовської Республіки, Урядом Республіки Польща та Кабінетом Міністрів України стосовно створення спільної військової частини: Угода Кабінету Міністрів України від 05.10.2017 : станом на 6 груд. 2018 р. Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_003-17#Text

36. Україна та Естонія створюватимуть спільні проєкти у сфері цифровізації та кібербезпеки. Міністерство цифрової трансформації України. Режим доступу до ресурсу: <https://thedigital.gov.ua/news/technologies/ukrayina-ta-estoniia-stvoriuvatymut-spilni-proyekty-u-sferi-tsyfrovizatsiyi-ta-kiberbezpeky>

37. Угода між Урядом України та Урядом Естонської Республіки про торговельно-економічне співробітництво. Офіційний вебпортал парламенту України. Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/233_001#Text

38. Договір про дружбу і співробітництво між Україною і Естонською Республікою. Офіційний вебпортал парламенту України. Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/233_008#Text

39. FOTOD. Eesti annetajate toel jõuavad Ukrainasse võimsad luuredroonid. Postimees. Режим доступу до ресурсу: <https://www.postimees.ee/7840152/fotod-eesti-annetajate-toel-jouavad-ukrainasse-voimsad-luuredroonid>

40. «Пташки Перемоги» для фронту: прикордонники отримали унікальні FPV-дрони на оптоволокну. Головна. Режим доступу до ресурсу:

<https://dpsu.gov.ua/uk/news/46525-ptashki-peremogi-dlya-frontu-prikordonniki-otrimali-unikalni-fpv-droni-na-optovolokni>

41. Естонські правоохоронці та волонтери передали 22 автомобілі поліції та прикордонній службі України – Посольство Естонії в Україні. Посольство Естонії в Україні. Режим доступу до ресурсу: <https://kyiv.mfa.ee/2025/08/estonski-pravoohoronci-ta-volontery-peredaly-22-avtomobili-ukraini/>